

Δευτερεύουσες προτάσεις (Μέρος 1^ο)

[ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ: Ισοδυναμούν με ονόματα(ουσιαστικά , επίθετα, αντωνυμίες και μετοχές)]

A. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (άρνηση: δεν)

ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ: με τους ειδικούς συνδέσμους ότι, πως, που(σπανιότερα)

Μου είπε **ότι** θα φύγει αύριο.

Θα σας αποδείξω **πως** όλα ήταν ψέματα.

Έμαθα **που** παντρεύτηκε.

ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΡΗΜΑΤΑ και ΠΕΡΙΦΡΑΣΕΙΣ : όπως λέω, ομολογώ , δηλώνω, ισχυρίζομαι, αισθάνομαι, νιώθω, αντιλαμβάνομαι, βλέπω, παρατηρώ, έχω τη γνώμη , έχω την πεποίθηση , είμαι βέβαιος, νομίζω, θεωρώ, πιστεύω, υποθέτω, φαντάζομαι, σκέφτομαι, υποψιάζομαι ειδοποιώ, πληροφορώ...

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ:

➤ **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΟ ΡΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ**

Ξέρω πολύ καλά ότι ο Γιώργος θα είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του.

➤ **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ:** όπως λέγεται, διαδίδεται, αποδεικνύεται, είναι βέβαιο ,είναι φανερό , δεν υπάρχει αμφιβολία....

Λέγεται ότι ο καιρός θα χαλάσει.

Είναι φανερό πως έχει δίκιο.

➤ **ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ** δηλαδή

A. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Ή ΔΕΙΚΤΙΚΕΣ-ΑΟΡΙΣΤΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Προχθές στο σχολείο μας ακούστηκε μια φήμη, ότι θα μας επισκεφθεί ο υπουργός.
Κανείς δεν το γνώριζε αυτό, ότι μας παρακολουθούσαν.

B. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ όπως διάδοση, γνώμη, φήμη, είδηση..

Η φήμη ότι θα γίνει απεργία αποδείχτηκε αληθινή .

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Δεν πρέπει να συγχέουμε:

➤ **τον ειδικό σύνδεσμο ότι με την αναφορική αντωνυμία ό,τι, που γράφεται με υποδιαστολή (,) και εισάγει αναφορικές προτάσεις.**

π.χ. Μου είπε ότι θα έρθει. (ειδικός σύνδεσμος)
Κάνε ό,τι θέλεις. (= οτιδήποτε [αναφορική αντωνυμία])

➤ **τον ειδικό σύνδεσμο πως, που δεν τονίζεται, με το ερωτηματικό επίρρημα πώς, που τονίζεται και εισάγει πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.**

π.χ. Μου είπε πως θα έρθει. (= ότι [ειδικός σύνδεσμος])
Με ρώτησε πώς θα έρθει. (= με ποιον τρόπο [ερωτηματικό επίρρημα])

➤ **τον ειδικό σύνδεσμο που (συχνότερα είναι αναφορική αντωνυμία), που δεν τονίζεται, με το ερωτηματικό επίρρημα πού, που τονίζεται και εισάγει πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.**

π.χ. Άκουσες που έγιναν μεγάλες καταστροφές από την πλημμύρα; (= ότι [ειδικός σύνδεσμος])
Με ρώτησε πού έγιναν μεγάλες καταστροφές. (= σε ποιο μέρος [ερωτηματικό επίρρημα])

Σημείωση: σπάνια οι ειδικές προτάσεις εκφράζουν αμφιβολία και εισάγονται με το σύνδεσμο να π.χ. Δεν πιστεύω να μην έρθεις εκδρομή

B. ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (άρνηση: μη(ν))

✚ **ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ:** με το σύνδεσμο να

Δεν μπορώ **να** σου μιλήσω τώρα.

✚ **ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΡΗΜΑΤΑ** που δηλώνουν βούληση, επιθυμία, ικανότητα, εξαναγκασμό όπως θέλω, επιθυμώ, μπορώ/δεν μπορώ, ζητώ, προτρέπω, εμποδίζω, απαγορεύω, έχω σκοπό, είμαι πρόθυμος, έχω τη διάθεση...

✚ **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ:**

➤ **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΟ ΡΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ**

Οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου δεν μπορούν να λύσουν τις ασκήσεις των μαθηματικών.

➤ **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ:** όπως πρέπει, χρειάζεται, επιτρέπεται, απαγορεύεται, επιβάλλεται, συμβαίνει, πρόκειται, είναι ανάγκη, είναι δυνατό, είναι ντροπή...

Απαγορεύεται να καπνίζετε μέσα σε κλειστούς χώρους.

➤ **ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ** δηλαδή

A. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Ή ΔΕΙΚΤΙΚΕΣ-ΑΟΡΙΣΤΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Αυτό μόνο δεν θέλω, να μου λες ψέματα.

B. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ όπως επιθυμία, ανάγκη, σκοπός, απαίτηση ή ΕΠΙΘΕΤΑ όπως έτοιμος, ικανός, πρόθυμος..

Η επιθυμία του να γυρίσει τον κόσμο δεν έσβησε ποτέ.

Κοίταζαν ο ένας τον άλλο έτοιμοι να έρθουν στα χέρια.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Προσοχή!!!!

✚ Όταν πριν από το σύνδεσμο να υπάρχουν οι προθέσεις **αντί, δίχως, χωρίς, από, με, σε** οι βουλητικές προτάσεις έχουν **επιρρηματική σημασία και λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί**

Συνεννοηθήκαμε χωρίς να πούμε λέξη (τρόπος)

Διάβασε κάτι αντί να κάθεται. (αντικατάσταση)

Ήταν ικανότατος στο να βρίσκει λύσεις. (αναφορά)

✚ Μια πρόταση που εισάγεται με το **να** δεν είναι πάντα **βουλητική**. μπορεί να είναι **ειδική** (σπάνια), **τελική, αποτελεσματική**. Η διάκριση γίνεται με βάση το νόημα της πρότασης από την οποία εξαρτάται η δευτερεύουσα.

Γ. ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (άρνηση: δεν)

✚ **ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ:** με τους συνδέσμους μην , μήπως

Ανησυχούν μήπως δε φτάσουν έγκαιρα.

✚ **ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΡΗΜΑΤΑ** που δηλώνουν φόβο ή ανησυχία όπως φοβάμαι, ανησυχώ, αγωνιώ, προσέχω, έχω ανησυχία, έχω υποψία, έχω αγωνία..

✚ **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ:**

➤ **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΟ ΡΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ**

Πρόσεξε μην κάνεις ξανά το ίδιο λάθος.

➤ **(σπανιότερα)ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ:** όπως με ανησυχεί...

Με ανησυχεί μήπως αναβάλλει τη συνάντησή μας.

➤ **ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ** δηλαδή

Α. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Ή ΔΕΙΚΤΙΚΕΣ-ΑΟΡΙΣΤΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Έχει πάντα τον ίδιο φόβο, μήπως πάθουν κάτι τα παιδιά.
Τον φόβιζε μονάχα αυτό, μήπως χανόταν μες στο πλήθος.

Β. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ όπως φόβος , ανησυχία, αγωνία....

Η ανησυχία της μην τυχόν δεν της έφταναν τα χρήματα ήταν αβάσιμη.

Εφαρμογή

1. Να αντικαταστήσετε τις παρακάτω υπογραμμισμένες προτάσεις με ονοματικά σύνολα

α. Απαγορεύεται να υπερφορτώνεται τον ανελκυστήρα.

β. Επιβάλλεται να ψηφίσουν όλοι.

γ. Αναγνωρίζω ότι έσφαλα.

δ. Ο επιτηρητής ανακοίνωσε ότι ο χρόνος έληξε.

ε. Φοβάται μήπως αρρωστήσει και τρέμει μην πεθάνει.

στ. Η είδηση ότι το ιός εξαπλώθηκε στη Δ.Ευρώπη συγκλόνησε την παγκόσμια κοινή γνώμη.

2. Να αντικαταστήσετε τα ονοματικά σύνολα με δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές

α. Ανακοινώθηκε η πρόσληψη εκατό δασοφυτευμάτων για την καλοκαιρινή περίοδο.

β. Εύχομαι τη γρήγορη ανάρρωσή σου.

γ. Ο φόβος της κατάλυσης της δημοκρατίας επέβαλλε τη θέσπιση αυστηρών νόμων.

3. Να βρείτε και να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες ειδικές, βουλευτικές και ενδοιαστικές προτάσεις:

- Είναι πράγματι παράξενο ότι κατάφερε να γλιτώσει.
- Ζήτησαν από τον Υπουργό να υποσχεθεί πως θα γίνουν συμπληρωματικοί διορισμοί.
- Φοβόμουνα μήπως φανερώσει τίποτα στο παραμιλητό του.
- Αυτό μόνο να προσέχεις, μην τύχει να σε ξεγελάσουν.
- Ήθελα να ήμουν καλός μαθητής.
- Ανησυχούσε μήπως του ξεφύγει κάποιο λάθος.
- Έτρεμε μήπως πάθει κάτι κακό .
- Ξαφνικά ένιωσα πως ήμουν ολομόναχος.
- Προθυμοποιήθηκε να μας ξεναγήσει στην πόλη.
- Κανείς δεν το έμαθε αυτό , ότι ήταν κάποτε στη φυλακή.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Στις παρακάτω περιόδους α) να βρείτε και να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις β) να εντοπίσετε τη λέξη ή τη φράση από την οποία εξαρτώνται και γ) να βρείτε το συντακτικό τους ρόλο

1. Κάθε φορά είχαμε τον ίδιο φόβο, μη γίνουν επεισόδια στο γήπεδο.
2. Η μητέρα προσπάθησε να μάθει την αλήθεια.
3. Δε θυμάμαι να έχουμε ξανασυναντηθεί.
4. Δεν ήθελε να νομίζω πως είχε οποιαδήποτε ανάμειξη στην υπόθεση.
5. Διαβάζαμε ώρες ολόκληρες χωρίς να μιλάμε καθόλου.
6. Πρόσεχε μη χάσεις την ψυχραιμία σου.
7. Διαδόθηκε ότι κέρδισες το λαχείο.
8. Ο πόθος του να μάθει γράμματα δεν εκπληρώθηκε ποτέ.
9. Όταν γράφεις, πρέπει να έχεις στο νου σου αυτό, μην κάνεις κάποιο λάθος.
10. Δε θυμάμαι να έκλεισα το φως.
11. Πήραν νεότερη εντολή, να αποχωρήσουν αμέσως από το χώρο του σχολείου.
12. Έχω τη γνώμη πως κάτι μου κρύβεις.
13. Ένα είναι βέβαιο, ότι δε φταις εσύ.
14. Είναι άδικο να φορτωθείς τόσες ευθύνες.
15. Ο δραπέτης έτρεμε μήπως τον συλλάβουν.

2. Στο απόσπασμα που ακολουθεί :α) να χωρίσετε προτάσεις (κύριες-δευτερεύουσες) β) να βρείτε ένα παράδειγμα παρατακτικής και υποτακτικής σύνδεσης προτάσεων γ) να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις(ειδικές-ενδοιαστικές-βουλητικές) και να προσδιορίσετε τον συντακτικό τους ρόλο (υποκείμενο-αντικείμενο...)

Μας αρέσει η λογοτεχνική γραφή περισσότερο από τη γραφή life style και δεν φαίνεται τελικά ότι το λεξιλόγιό μας έχει γίνει φτωχότερο. Έρευνα όμως που έγινε πρόσφατα κατέδειξε πως μόνον ένας στους πέντε γνωρίζει τι σημαίνει η λέξη «αναφανδόν», ενώ οι περισσότεροι νέοι επιθυμούν να μάθουν περισσότερες από μια ξένες γλώσσες. Οι περισσότεροι φοβούνται μήπως η μαζική εισβολή ξενόγλωσσων στοιχείων αλλοιώσει τη φυσιογνωμία της ελληνικής γλώσσας. Τελικά ένα είναι σίγουρο, ότι η γλώσσα ακολουθεί τη ζωή.